

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

KRIPTO VALYUTALAR VA ULARNING RAQAMLI IQTISODIYOTDAGI O'RNI

Erkinjonov Ozodbek Iqboljon o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti 1-kurs magistranti

Talim yo'nalishi: Koorparativ moliya va qimmatli qog'ozlar bozori

E-mail: erkinjonov707@gmail.com

Annotatsiya: *Kriptoalyutalar raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy munosabatlarning yangi shakli sifatida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ular blokcheyn texnologiyasi asosida yaratilgan bo'lib, markazlashmagan boshqaruv, tezkor tranzaksiyalar, shaffoflik va xavfsizlik kabi xususiyatlari bilan an'anaviy moliyaviy tizimlardan farqlanadi. Kriptoalyutalar elektron tijorat, xalqaro pul o'tkazmalari, investitsion faoliyat, raqamli aktivlar bozori va moliyaviy texnologiyalar rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, ularning qiymat o'zgaruvchanligi, huquqiy tartibga solinishi, xavfsizlik masalalari va iqtisodiy barqarorlikka ta'siri ham alohida e'tibor talab qiladi. Mavzu doirasida kriptoalyutalarning raqamli iqtisodiyotdagi imkoniyatlari, afzalliklari va mavjud muammolari ilmiy jihatdan yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *kriptoalyuta, raqamli iqtisodiyot, blokcheyn texnologiyasi, raqamli aktivlar, elektron tijorat, raqamli moliya, moliyaviy texnologiyalar, investitsiya, xalqaro to'lovlar, markazlashmagan tizim.*

KIRISH

XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida dunyo iqtisodiyotida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Raqamlashtirish jarayonlari ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, bank-moliya, savdo va boshqaruv tizimlariga keng kirib kelib, iqtisodiy faoliyatning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot tushunchasi bugungi kunda global iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli iqtisodiyot axborot texnologiyalari, internet tarmoqlari, sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar va blokcheyn tizimlari asosida iqtisodiy munosabatlarni samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu jarayonlar natijasida an'anaviy moliyaviy tizimlarga muqobil bo'lgan yangi raqamli moliyaviy vositalar paydo bo'ldi. Shunday vositalardan biri kriptoalyutalardir.

Kriptoalyutalar so'nggi yillarda dunyo iqtisodiyotida eng ko'p muhokama qilinayotgan raqamli aktivlardan biri hisoblanadi. Ular markazlashmagan moliyaviy tizimga asoslangan bo'lib, tranzaksiyalarni tezkor, xavfsiz va vositachilarsiz amalga oshirish imkonini beradi. Kriptoalyutalarning paydo bo'lishi moliyaviy munosabatlarning yangi bosqichga ko'tarilishiga sabab bo'ldi. Ayniqsa, Bitcoin, Ethereum, Binance Coin kabi kriptoaktivlarning keng ommalashuvi global investitsiya bozori, elektron tijorat va xalqaro moliyaviy operatsiyalarda muhim o'rin egallashiga olib keldi. Shu sababli kriptoalyutalar nafaqat

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

texnologik innovatsiya, balki iqtisodiy rivojlanishning yangi instrumenti sifatida ham baholanmoqda.

Kriptovalyutalarning asosiy texnologik asosi blokcheyn tizimi hisoblanadi. Blokcheyn – bu ma'lumotlarni markazlashmagan holda saqlash va uzatishga xizmat qiluvchi raqamli texnologiya bo'lib, unda amalga oshirilgan barcha tranzaksiyalar maxsus bloklar ko'rinishida qayd etiladi. Mazkur tizimning asosiy afzalligi shundaki, undagi ma'lumotlarni o'zgartirish yoki qalbakilashtirish deyarli imkonsizdir. Bu esa moliyaviy operatsiyalarning xavfsizligi va shaffofligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, blokcheyn texnologiyasi banklar, sug'urta kompaniyalari, logistika markazlari va davlat boshqaruvi tizimlarida ham keng qo'llanilmoqda.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kriptovalyutalarning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Hozirgi kunda ko'plab davlatlar va yirik kompaniyalar raqamli aktivlardan foydalanish, ularni qonuniy tartibga solish hamda iqtisodiy tizimga integratsiya qilish bo'yicha izlanishlar olib bormoqda. Ayrim mamlakatlarda kriptovalyutalar investitsiya vositasi sifatida tan olinayotgan bo'lsa, ba'zi davlatlarda ular to'lov vositasi sifatida ham qo'llanilmoqda. Shu bilan birga, markaziy banklarning raqamli valyutalari – CBDC (Central Bank Digital Currency) konsepsiyasi ham aynan kriptografik texnologiyalar asosida rivojlanmoqda. Bu esa kelajakda raqamli moliya tizimining yanada takomillashishiga xizmat qilishi mumkin.

Kriptovalyutalarning iqtisodiy jarayonlarga ta'siri bir qator afzalliklar bilan bir qatorda ayrim xavf va muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Ularning yuqori darajadagi qiymat o'zgaruvchanligi investitsion tavakkalchilikni oshiradi. Bundan tashqari, ayrim hollarda kriptovalyutalardan noqonuniy moliyaviy operatsiyalar, kiberjinoyatlar yoki soliqdan yashirish maqsadida foydalanilishi mumkinligi ham xalqaro moliyaviy tashkilotlarni tashvishga solmoqda. Shu sababli kriptoaktivlar bozorini tartibga solish, investorlar huquqlarini himoya qilish va raqamli xavfsizlikni ta'minlash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanmoqda. Mamlakatda axborot texnologiyalarini rivojlantirish, elektron hukumat tizimini kengaytirish, fintech xizmatlarini takomillashtirish hamda blokcheyn texnologiyalarini joriy etish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda kriptoaktivlar aylanmasini tartibga solishga oid normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinib, mazkur sohada faoliyat yurituvchi subyektlar uchun huquqiy asoslar yaratilmoqda. Bu esa mamlakatda raqamli iqtisodiyotning shakllanishi va innovatsion texnologiyalarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shuningdek, kriptovalyutalar xalqaro iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishda ham muhim vosita sifatida qaralmoqda. Ular yordamida xalqaro pul o'tkazmalarini tezkor amalga oshirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish va moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytirish mumkin. Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlarda bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyati cheklangan aholi qatlamlari uchun kriptovalyutalar muqobil

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

moliyaviy vosita vazifasini bajarishi mumkin. Shu jihatdan qaralganda, kriptovalyutalar global iqtisodiy integratsiya jarayonlarida ham muhim rol o'ynaydi.

Bugungi kunda kriptoaktivlar bozori milliardlab dollar aylanmaga ega bo'lgan yirik moliyaviy sektorga aylangan. Investorlar, tadbirkorlar va texnologik kompaniyalar ushbu bozordan samarali foydalanishga intilmoqda. Ayniqsa, NFT, DeFi va Web 3.0 kabi yangi raqamli yo'nalishlarning paydo bo'lishi kriptovalyutalarning iqtisodiy ahamiyatini yanada oshirdi. Bu esa zamonaviy iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishida raqamli aktivlarning o'rni katta ekanligini ko'rsatadi.

Shu asosda kriptovalyutalarning raqamli iqtisodiyotdagi o'rnini o'rganish, ularning iqtisodiy samaradorligi, afzalliklari va mavjud muammolarini ilmiy jihatdan tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki kelajakda raqamli texnologiyalar va kriptoaktivlar jahon moliya tizimining ajralmas qismiga aylanishi ehtimoli yuqori hisoblanadi. Mazkur mavzuni tadqiq etish orqali kriptovalyutalarning iqtisodiy rivojlanishdagi roli, ularning moliyaviy tizimga ta'siri hamda istiqboldagi imkoniyatlarini chuqur tahlil qilish mumkin bo'ladi.

ASOSIY QISM

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotning muhim tarkibiy qismiga aylanib borayotgan bir davrda kriptovalyutalar global moliyaviy tizimda yangi iqtisodiy hodisa sifatida shakllandi. Kriptovalyutalar internet va blokcheyn texnologiyalari asosida yaratilgan raqamli aktiv bo'lib, ular markazlashmagan tizim orqali faoliyat yuritadi. An'anaviy moliyaviy tizimlarda barcha operatsiyalar banklar yoki davlat moliyaviy institutlari tomonidan nazorat qilinsa, kriptovalyutalarda tranzaksiyalar maxsus kriptografik algoritmlar yordamida tasdiqlanadi. Shu sababli ham kriptovalyutalar iqtisodiy munosabatlarning yangi shaklini yuzaga keltirdi.

Kriptovalyutalarning rivojlanish tarixi 2008 yilga borib taqaladi. Aynan shu davrda Satoshi Nakamoto nomi bilan tanilgan shaxs yoki guruh tomonidan Bitcoin loyihasi ishlab chiqildi. Bitcoin markaziy boshqaruv organiga ega bo'lmagan birinchi raqamli valyuta sifatida moliya bozorida katta qiziqish uyg'otdi. Uning asosiy maqsadi vositachilarsiz ishlaydigan elektron to'lov tizimini yaratishdan iborat edi. Keyinchalik Ethereum, Litecoin, Ripple, Solana va boshqa ko'plab kriptovalyutalar paydo bo'lib, raqamli aktivlar bozori kengaya boshladi.

Bugungi kunda kriptovalyutalar nafaqat to'lov vositasi, balki investitsiya manbai sifatida ham faol qo'llanilmoqda. Jahonning yirik kompaniyalari va investorlarining ushbu sohaga qiziqishi tobora ortib bormoqda. Tesla, Microsoft, PayPal kabi kompaniyalar ayrim kriptovalyutalarni to'lov vositasi sifatida qabul qilishi raqamli aktivlarning iqtisodiy hayotdagi ahamiyatini oshirdi. Ayniqsa, xalqaro moliyaviy operatsiyalarda kriptovalyutalar tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishi va operatsiyalarni tezkor amalga oshirish imkonini berishi bilan ajralib turadi.

Kriptovalyutalarning asosiy afzalliklaridan biri ularning markazlashmagan tizim asosida ishlashidir. Bu tizimda barcha ma'lumotlar blokcheyn tarmog'ida saqlanadi va foydalanuvchilar o'rtasida taqsimlanadi. Natijada ma'lumotlarni qalbakilashtirish yoki noqonuniy o'zgartirish deyarli imkonsiz bo'ladi. Bundan tashqari, blokcheyn texnologiyasi

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

yuqori darajadagi xavfsizlikni ta'minlaydi. Ayniqsa, moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirishda foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlari himoya qilinadi.

Kriptoalyutalarning yana bir muhim jihati – ular xalqaro moliyaviy integratsiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. An'anaviy bank tizimida xalqaro pul o'tkazmalari bir necha kun davom etishi va yuqori komissiya talab qilishi mumkin. Kriptoalyutalarda esa tranzaksiyalar bir necha daqiqa ichida amalga oshiriladi. Bu esa tadbirkorlik faoliyati, elektron tijorat va xalqaro savdo rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, kriptoalyutalar elektron tijoratning rivojlanishiga ham xizmat qilmoqda. Internet orqali amalga oshiriladigan savdo operatsiyalarida raqamli to'lov vositalaridan foydalanish qulaylik yaratadi. Ayniqsa, elektron savdo platformalarida kriptoaktivlardan foydalanish tezkor va xavfsiz hisob-kitoblarni ta'minlaydi. Bu esa raqamli iqtisodiyotning yanada rivojlanishiga zamin yaratmoqda.

Quyidagi jadvalda kriptoalyutalarning asosiy afzalliklari va kamchiliklari keltirilgan.

Kriptoalyutalarning afzalliklari	Kriptoalyutalarning kamchiliklari
Tranzaksiyalarning tez amalga oshirilishi	Narxlarning keskin o'zgaruvchanligi
Markazlashmagan boshqaruv tizimi	Huquqiy tartibga solishning yetarli emasligi
Yuqori darajadagi xavfsizlik	Kiberjinoiyatlar xavfi
Xalqaro to'lovlarda qulaylik	Ayrim davlatlarda cheklovlar mavjudligi
Tranzaksiya xarajatlarining pastligi	Texnologik savodxonlik talab etilishi
Investitsiya imkoniyatlarining kengligi	Bozorning barqaror emasligi

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, kriptoalyutalar ko'plab iqtisodiy afzalliklarga ega bo'lsa-da, ular bilan bog'liq ayrim muammolar ham mavjud. Ayniqsa, narxlarning keskin o'zgarishi investorlar uchun katta tavakkalchilik tug'diradi. Masalan, Bitcoin qiymati qisqa vaqt ichida keskin oshishi yoki kamayishi mumkin. Bu esa investorlar daromadiga bevosita ta'sir qiladi.

Kriptoalyutalar bilan bog'liq asosiy muammolardan biri huquqiy tartibga solish masalasidir. Hozirgi kunda barcha davlatlarda ham kriptoaktivlarning maqomi aniq belgilanmagan. Ayrim mamlakatlar kriptoalyutalarni qonuniy to'lov vositasi sifatida tan olsa, boshqalari ulardan foydalanishga cheklov qo'yimoqda. Shu sababli xalqaro moliyaviy bozorda yagona huquqiy mexanizmni yaratish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Kriptoalyutalarning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri ham muhim masalalardan biridir. Ayrim hollarda kriptoaktivlardan noqonuniy faoliyatlarda foydalanilishi mumkin. Jumladan, pul yuvish, noqonuniy savdo yoki kiberjinoiyatlarda kriptoalyutalardan foydalanish holatlari kuzatilmoqda. Shu sababli ko'plab davlatlar kriptoaktivlar bozorini nazorat qilish va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha choralar ko'rmoqda.

Shu bilan birga, kriptoalyutalar investitsiya bozori rivojiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Investorlar kriptoaktivlarni yuqori daromad manbai sifatida baholamoqda.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Ayniqsa, yoshlar va texnologik kompaniyalar o'rtasida kriptoinvestitsiyalarga qiziqish ortib bormoqda. Kripto birjalari orqali amalga oshirilayotgan savdo operatsiyalari global iqtisodiyotda yangi moliyaviy sektorni shakllantirdi.

Bugungi kunda decentralizatsiyalashgan moliya – DeFi tizimi ham keng rivojlanmoqda. DeFi tizimi an'anaviy bank xizmatlarini blokcheyn texnologiyasi asosida amalga oshirish imkonini beradi. Kredit olish, depozit qo'yish, aktivlarni almashtirish kabi moliyaviy xizmatlar markaziy bank yoki vositachilarsiz bajariladi. Bu esa moliyaviy xizmatlarning ochiqligi va qulayligini oshiradi.

NFT (Non-Fungible Token) texnologiyasi ham kriptovalyutalar bilan bog'liq zamonaviy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. NFT raqamli aktivlarga egalik huquqini tasdiqlovchi texnologiya bo'lib, san'at, musiqa, o'yin va media sohalarida keng qo'llanilmoqda. NFT bozori raqamli iqtisodiyotning yangi segmentini shakllantirdi va ijodkorlar uchun qo'shimcha daromad manbaini yaratdi.

Kriptovalyutalar bank tizimiga ham ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy banklar mijozlarga tezkor va qulay xizmat ko'rsatish maqsadida blokcheyn texnologiyalarini o'rganmoqda. Ayrim banklar xalqaro to'lov tizimlarida blokcheyn asosidagi platformalarni sinovdan o'tkazmoqda. Bu esa moliyaviy operatsiyalarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Markaziy banklarning raqamli valyutalari – CBDC loyihalari ham kriptovalyutalar rivoji bilan bog'liq holda paydo bo'ldi. Ko'plab davlatlar milliy raqamli valyutalarni joriy etish ustida ish olib bormoqda. Xitoyning raqamli yuani, Yevropa Ittifoqining raqamli yevro loyihasi va boshqa tashabbuslar kelajakda global moliya tizimining yangi bosqichga o'tishini ko'rsatmoqda.

O'zbekistonda ham kriptoaktivlar va blokcheyn texnologiyalarini rivojlantirish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish konsepsiyasi asosida fintech xizmatlari, elektron to'lov tizimlari va raqamli aktivlar bozorini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Kripto birjalari faoliyatini yo'lga qo'yish, investitsiyalarni jalb etish va blokcheyn texnologiyalarini iqtisodiyotga joriy etish mamlakat iqtisodiy taraqqiyotiga xizmat qilmoqda.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kriptovalyutalarning kelajagi katta istiqbolga ega. Sun'iy intellekt, internet texnologiyalari va blokcheyn tizimlarining rivojlanishi bilan kriptoaktivlardan foydalanish yanada kengayishi mumkin. Ayniqsa, xalqaro savdo, elektron hukumat, logistika va bank tizimlarida blokcheyn texnologiyalarining qo'llanilishi iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

Shu bilan birga, kriptovalyutalar bozorini rivojlantirish uchun huquqiy asoslarni takomillashtirish, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va aholining raqamli savodxonligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Chunki kriptovalyutalar bilan bog'liq texnologiyalarni to'g'ri tushunish va ulardan samarali foydalanish raqamli iqtisodiyotning muvaffaqiyatli rivojlanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, kriptovalyutalar zamonaviy raqamli iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Ular moliyaviy operatsiyalarni soddalashtirish, xalqaro

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

to'lovlarni tezlashtirish, investitsion imkoniyatlarni kengaytirish va iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishda katta ahamiyat kasb etadi. Shu sababli kriptoaaktivlar va blokcheyn texnologiyalarini chuqur o'rganish, ularning iqtisodiy samaradorligini oshirish hamda xavfsiz foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

XULOSA

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi natijasida kriptovalyutalar zamonaviy moliyaviy tizimning muhim elementiga aylanib bormoqda. Ular blokcheyn texnologiyasi asosida faoliyat yuritib, moliyaviy operatsiyalarni tezkor, xavfsiz va markazlashmagan shaklda amalga oshirish imkonini yaratadi. Kriptovalyutalarning elektron tijorat, xalqaro pul o'tkazmalari, investitsion faoliyat hamda raqamli moliya sohasidagi ahamiyati yildan-yilga ortib bormoqda.

Tadqiqot davomida kriptovalyutalarning asosiy afzalliklari sifatida tranzaksiyalarning tezligi, xavfsizlik darajasi, vositachilarsiz ishlash imkoniyati va xalqaro moliyaviy integratsiyani rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilindi. Shu bilan birga, ularning yuqori darajadagi narx o'zgaruvchanligi, huquqiy tartibga solishdagi muammolar hamda kiberxavfsizlik bilan bog'liq xavflari mavjudligi aniqlandi.

Shuningdek, kriptovalyutalar va blokcheyn texnologiyalarining bank tizimi, elektron savdo, DeFi va NFT kabi yangi iqtisodiy yo'nalishlarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatayotgani kuzatildi. Ko'plab davlatlarda markaziy banklarning raqamli valyutalari ustida olib borilayotgan ishlar kelajakda raqamli moliya tizimining yanada takomillashishini ko'rsatmoqda.

O'zbekistonda ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish doirasida kriptoaaktivlar va blokcheyn texnologiyalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mazkur yo'nalishda huquqiy asoslarni mustahkamlash, aholining raqamli savodxonligini oshirish hamda innovatsion texnologiyalarni iqtisodiyot tarmoqlariga keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, kriptovalyutalar kelajak iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi sifatida iqtisodiy samaradorlikni oshirish, moliyaviy xizmatlarni takomillashtirish va global iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishda katta imkoniyatlarga ega. Shu sababli ushbu sohani chuqur ilmiy o'rganish, xavfsiz va samarali foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Nakamoto S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. – 2008.
2. Antonopoulos A. M. Mastering Bitcoin: Unlocking Digital Cryptocurrencies. – Sebastopol: O'Reilly Media, 2017.
3. Tapscott D., Tapscott A. Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin is Changing Money, Business, and the World. – New York: Penguin Books, 2018.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILiy TAFakkUR VA INNOVATSION G'oyALAR

4. Narayanan A., Bonneau J., Felten E., Miller A., Goldfeder S. Bitcoin and Cryptocurrency Technologies. – Princeton University Press, 2016.
5. Swan M. Blockchain: Blueprint for a New Economy. – Sebastopol: O'Reilly Media, 2015.
6. Mougayar W. The Business Blockchain: Promise, Practice, and Application of the Next Internet Technology. – Wiley, 2016.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni.
8. O'zbekiston Respublikasining "Elektron tijorat to'g'risida"gi Qonuni.
9. European Central Bank. Crypto-Assets: Implications for Financial Stability, Monetary Policy, and Payments. – Frankfurt, 2022.
10. World Economic Forum. Global Risks Report. – Geneva, 2023.

